

Dr. Beeker

Terug naar Zonnestraal

Afgelopen zondag zijn we in Hilversum geweest met de honden. Eigenlijk proberen we iedere zondag een stuk met ze te gaan lopen. Lopend over de heide dacht ik aan het sanatorium Zonnestraal, als je naar de hei rijdt kom je er langs.

Het woord sanatorium is eigenlijk iets uit vervlogen tijden. Je kunt je nu nauwelijks nog voorstellen dat mensen in de vorige eeuw daar naar toe gebracht werden om te herstellen, en meer specifiek van Tuberculose. Amper een eeuw geleden waren er in Nederland op meerdere plaatsen sanatoria, waar men hoopte dat je dan van de rust en de frisse lucht zou herstellen, want een andere behandeling bestond er niet voor Tbc. Aan de andere kant had zo'n hersteloord ook wel wat weg van een leprozenkolonie; het was niet alleen de bedoeling dat je daar herstelde, vaak was het ook het idee om je als zieke tussen de gezonde mensen weg te halen en zodoende er niet nog meer te besmetten.

Sanatorium Zonnestraal is gebouwd in 1928 onder architectuur van Jan Duiker en het is een toonbeeld van het nieuwe bouwen. Interessant is dat de stichting en de bouw van dit sanatorium werd gedaan ten behoeve van de diamantslijpers met Tbc. Het initiatief daartoe kwam van Jan van Zutphen (in 1911), die eerder zijn moeder en zuster verloor aan Tbc en later zijn eerste vrouw. Hij kwam op het idee om de koperen steeltjes die overbleven van de slijptollen waarmee de diamanten werden geslepen niet weg te gooien, maar te bewaren en te verkopen. De opbrengsten kwamen in een fonds ten behoeve van de oprichting van een sanatorium. Toen later een hoogleraar uit Delft een methode vond om het diamantslijpsel terug te winnen, was er snel genoeg geld om tot de bouw over te gaan.

Interessant is de vraag waarom Tbc onder diamantslijpers veel voor kwam, ik vraag het me af. Voorstelbaar is dat het slijpen meestal in slecht geventileerde ruimtes gebeurde en natuurlijk stonden de binnensteden van Antwerpen en Amsterdam niet bol van de hygiëne, waardoor een besmettelijke ziekte zich gemakkelijk kon verspreiden. Maar aan de andere kant hadden ze in die tijd natuurlijk ook vrijwel

geen vormen van diagnostiek, de röntgenstraling bestond al wel, maar de precisie van die apparatuur was ver te zoeken. Als men begon met bloed hoesten was het eigenlijk bijna per definitie Tbc, terwijl we nu weten dat fijnstof één van de belangrijkste verwekkers is van Longemfyseem en longkanker. Nu zouden we een foto maken om dat uit te zoeken, maar toen was het waarschijnlijk zo dat, als je overleefde, daarmee was aange-toond dat het Tbc was geweest.

In ieder geval; het sanatorium werd in 1957 gesloten, toen was door de ontdekking van de penicilline geen sanatorium meer nodig. Het was namelijk zo dat Alexander Fleming in 1928 per ongeluk ontdekte, dat sporen van de schimmel penicilline in staat waren om bacteriën te doden. In 1944 lukte het uiteindelijk om die penicilline in een toedienbare vorm te produceren, in 1952 en 1957 werden twee andere antibiotica ontdekt die actief waren tegen de verwekker van Tuberculose en daarmee werden de sanatoria overbodig.

Maar van de ziekte zelf zijn we niet af; hoewel er in Nederland geen sanatoria meer bestaan is de ziekte verre van verdwenen. Het is zelfs zo dat ondanks onze antibiotica Tbc aan een opmars bezig is. Hoe zit dat?

Tuberculose wordt veroorzaakt door een bacterie die mycobacterium tuberculosis heet. Deze bacterie heeft een aantal voor ons onhandige trekjes; ten eerste wordt de bacterie door de lucht (hoesten enz.) verspreid, ten tweede kan hij na een infectie binnen de wanden van onze eigen cellen verder groeien en ten derde kan iemand zijn hele leven drager blijven van de m.tuberculosis. Iemand die dus in 1957 werd geïnfecteerd kan nu opeens ziek worden! Dat je nu opeens ziek wordt, heeft te maken met het afnemen van je weerstand, als je ouder wordt of als je ziek zou zijn, ziet de m.tuberculosis zijn kans en begint zich te vermeerderen.

Tegenwoordig komt tuberculose in Nederland weinig voor; ongeveer 6 mensen per 100.000 inwoners krijgt Tbc. En daarvan is tweederde import via asielzoekers, de resterende twee worden door iemand aangehoest. Want in andere delen van de wereld zoals Azië, Afrika en Zuid Amerika komt Tbc gewoon nog veel voor: tot wel 100 op de 100.000 mensen overlijdt daar aan Tbc. Dat komt natuurlijk door mindere beschikbaarheid van medicijnen, maar ook door de oprukkende aids-epidemie in die landen, door aids heb je minder weerstand en ben je kwetsbaarder voor infectieziekten. Daarom moet je als reiziger zo goed oppassen, met name in volle bussen en op stations is het infectiegevaar reëel aanwezig!

We adviseren onze reizigers daarom het volgende; doe voor je op reis gaat een mantoux test, dat is een klein prikje in de bovenarm waarbij we een beetje van de dode bacterie inbrengen. Ben je ooit besmet met Tbc of ben je ooit gevaccineerd tegen Tbc (gezondheidswerkers werden vroeger nog wel eens gevaccineerd) dan ontstaat er na een dag een bult. Als er nu geen bult is maar twee maanden na de vakantie, bij de controle prik wel, dan ben je besmet geraakt met Tbc. De medicijnen die na Alexander Fleming in 1952 en 1957 zijn bedacht bestaan ook nu nog, ze vormen de pijler van de Tuberculose behandeling, helaas komt er steeds vaker een resistente vorm van Tbc voor, dat is de reden dat er weer sprake is van een opmars.

Jaco Beeker
www.drbeeker.nl
info@drbeeker.nl

Noot van de redactie: Momenteel is Landgoed Zonnestraal de thuisbasis voor verschillende instellingen in zorg en gezondheid. Daarnaast beschikt zij over prachtig gerestaureerde zalen die te huur zijn voor bijeenkomsten, congressen, diners etc. Er is een 4,5 km lange wandelroute over het terrein, die de historie, architectuur en de natuur van Landgoed Zonnestraal weergeeft. Ook zijn er op gezette tijden rondleidingen. Meer informatie: www.zonnestraal.org.